

GHEORGHE BOLOCAN

ELENA ȘODOLESCU-SILVESTRU

IUSTINA BURCI

ION TOMA

**DIȚIONARUL ENTOPIC
AL LIMBII ROMÂNE**

VOLUMUL I (A-M)

**Editura UNIVERSITARIA
Craiova, 2009**

Referenți științifici:

Prof.univ.dr. Grigore Brâncuș

Membru corespondent al Academiei Române

Prof.univ.dr. Doina Negomireanu

Copyright © 2009 Universitaria
Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Dicționarul entopic al limbii române / Gheorghe Bolocan,

Elena Șodolescu-Silvestru, Iustina Burci, Ion Toma. –

Craiova : Universitaria, 2009-

vol.

ISBN 978-606-510-607-9

Vol. 1. : (A - M). - 2009. - Bibliogr. - ISBN 978-606-510-608-6

I. Bolocan, Gheorghe

II. Șodolescu-Silvestru, Elena

III. Burci, Iustina

IV. Toma, Ion

81'374.2:811.135.1=135.1

Apărut: 2009

Tipografia Universității din Craiova

Str. Brestei, nr.156A, Craiova, Dolj, România

Tel.: +40 251 598054

Tipărit în România

PERIODICE

- AA = *Analele Academiei Române*. Memoriile Secțiunii literare, vol. I, 1906 ș. u.
- AAF = *Anuarul Arhivei de folclor (Cluj) al Academiei Române*, Editura Academiei Române, București.
- ALIL = *Anuar de lingvistică și istorie literară*, Iași, I, 1951.
- AD = *Analele Dobrogei*, Revista Societății culturale dobrogene, Constanța, Anul I, 1920 ș.u.
- AO = *Arhivele Olteniei*, Craiova, Serie veche, Anul I (1922); Serie nouă, I, 1981.
- AUI = *Analele Universității din Iași*. Seria Filologie, 1955.
- AUC = *Analele Universității din Craiova*. Seria Istorie, Geografie, Filologie, Craiova, I, 1972.
- AUT = *Analele Universității din Timișoara*. Seria Științe filologice, Timișoara, I, 1963.
- BE = *Bългарски език*, Sofia, 1950.
- BGS = *Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache*, Halle, I, 1874.
- BPH = *Buletinul Institutului de Filologie Română „Al. Philippide”*, Iași, I, 1934.
- BUG = *Buletinul Universității din Galați*, Galați, I, 1978.
- CC = *Codrul Cosminului*, Cernăuți, I, 1924.
- CCS = *Caietul cercului de studii*, Timișoara, I, 1983.
- CL = *Cercetări de lingvistică*, Academia Republicii Populare Române, Filiala Cluj, Institutul de Lingvistică, Cluj, Anul I (1956) ș.u.
- C LIT. = *Convorbiri literare*, Iași, București, Anul I (1867-1868) ș.u.
- CS = *Comoara satelor*, Revistă lunară de folclor, Blaj, Anul I (1923) ș. u.
- CV = *Cum vorbim*, București, I, 1949 ș.u.
- DR = *Dacoromania*, Cluj, I 1921.
- FOM = *Folclor din Oltenia și Muntenia*. Texte alese din colecții inedite, București, Editura pentru Literatură / Minerva, 1966 ș.u.
- GS = *Grai și suflet*, București, Atelierele Socec Et. Co., vol. I (1924) ș.u.
- I. Cr. = *Ion Creangă*, revistă de limbă, literatură și artă populară, Bârlad, Anul I, 1908 ș.u.
- Izvoarașul = *Izvoarașul*, revistă muzicală și populară, Turnu-Severin, Tipografia și Legătoria de cărți Civtor P. Măldărescu, Anul I (1920) ș.u.
- LR = *Limba română*, Institutul de Lingvistică, Academia Republicii Populare Române, București, Anul I (1952) ș.u.
- NT = *Natura*, București, I, 1948.
- NRR = *Noua revistă română*, București, 1900-1916.
- RIAF = *Revista pentru istorie, arheologie și filologie*, București, 1882-1922.
- RIO = *Revue internationale d'onomastique*, Paris, 1950.
- RP = *Revista pădurilor*, București, 1881-1882.
- SCG = *Studii și cercetări de geologie, geofizică și geografie*, București, I, 1954.
- SCL = *Studii și cercetări lingvistice*, București, I, 1950.
- SCO = *Studii și cercetări de onomastică*, Craiova, I, 1995.

SCȘ IȘ	= <i>Studii și cercetări științifice</i> , Iași, I, 1950.
SMFC	= <i>Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română</i> , București, I, 1959.
SMO	= <i>Studii și materiale de onomastică</i> , București, 1969.
SO	= <i>Studii de onomastică</i> , Cluj-Napoca, 1976.
ST SL	= <i>Studii de slavistică</i> , București, I, 1969.
Șez.	= <i>Șezătoarea</i> , Revistă pentru literatură și tradițiuni populare. Director: Artur Gorovei, Fălticeni. Anul I, 1892 ș.u.
TR	= <i>Terra</i> , București, I, 1969.
TRANS	= <i>Transilvania, Foaia Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român</i> , Brașov, Sibiu, 1868.
Ț OLT	= <i>Țara Oltului</i> , Făgăraș, 1922.
VJA	= <i>Voprosy jazykoznanija</i> , Moscova, 1952.

ABREVIERI

Ab	= județul Alba
ac.	= acuzativ
adj.	= adjectiv
Ag	= județul Argeș
alb.	= limba albaneză
antrop.	= antroponim, antroponimic
Ar	= județul Arad
Bc	= județul Bacău
bg.	= limba bulgară
Bh	= județul Bihor
Bn	= județul Bistrița-Năsăud
Br	= județul Brăila
Bt	= județul Botoșani
Bv	= județul Brașov
Bz	= județul Buzău
c.	= comună
ceh.	= limba cehă
cf.	= confer
Cj	= județul Cluj
Cs	= județul Caraș-Severin
Cț	= județul Constanța
Cv	= județul Covasna
Db	= județul Dâmbovița
dim.	= diminutiv
Dj	= județul Dolj
dr.	= dacoromână
ed.	= ediție
engl.	= limba engleză
Et.	= etimologie

f.a. = fără an
 fem. = feminin
 germ. = limba germană
 Gj = județul Gorj
 Gl = județul Galați
 gr. = limba greacă
 Hd = județul Hunedoara
 Hg = județul Harghita
 If = județul Ilfov
 Il = județul Ialomița
 Iș = județul Iași
 it. = limba italiană
 înv. = învechit
 jud. = județ
 lat. = limba latină
 lit. = limba lituaniană
 m. = municipiu
 maced. = limba macedoneană
 magh. = limba maghiară
 masc. = masculin
 Mh = județul Mehedinți
 Mm = județul Maramureș
 ms. = manuscris
 Mș = județul Mureș
 n. = neutru
 ngr. = limba neogreacă
 Nț = județul Neamț
 op.cit. = opera citată
 or. = oraș
 Ot = județul Olt
 pag. = pagină
 Ph = județul Prahova
 pl. = plural
 pls. = plasă
 pol. = limba polonă
 r. = românesc
 np. = nume de persoană
 reg. = regiune
 rom. = română
 rus. = limba rusă
 s. = sat
 săs. = limba săsească
 Sb = județul Sibiu
 sb. = limba sârbă
 scr. = limba sârbo-croată
 s.f. = substantiv feminin
 Sj = județul Sălaj
 sl. = limba slavă

s.m.	= substantiv masculin
Sm	= județul Satu-Mare
s.n.	= substantiv neutru
suf.	= sufix
Sv	= județul Suceava
t.	= tomul
tăt.	= limba tătară
tc.	= limba turcă
Tl	= județul Tulcea
Tm	= județul Timiș
top.	= toponim, toponimic
Tr	= județul Teleorman
ucr.	= limba ucrainean(ă)
v.	= vezi
Vl	= județul Vâlcea
Vr	= județul Vrancea
vol.	= volum
Vs	= județul Vaslui
vsl.	= vechi slav

SEMNE SPECIALE

- ◆ - după acest semn este inclus materialul provenit din anchetele entopice;
- ✧ - după acest semn este inclus materialul extras din surse lexicografice sau alte publicații;
- - după acest semn se exemplifică prin toponime modul de folosire a entopicului;
- - după acest semn sunt incluse atestările istorice ale cuvântului comun sau ale toponimelor din care entopicul face parte;
- - după acest semn se dau informații privind răspândirea termenului în alte limbi;
- - după acest semn se indică etimonul cuvântului.

A

abătătoare s.f. ◆ **1.** *Braț artificial al apei:* Hălchiu-Bv. *Sinonime:* arac, braț, canal, crac, creangă, fâgaș, ierugă, jirlău, prival, răstoacă, șanț. ✧ v. **abater**e (Rotaru, Oprescu L). ○ Et. vb. **abate** + suf. **-ătoare**.

abis s.n. ◆ **1.** *Adâncitură între stânci înalte:* Brezoi-VI. *Sinonime:* adâncitură, căldare, călțun, concenie, hău, scobitură. **2.** *Înălțime surpăcioasă și încrețită:* Poienile de sub Munte-Mm. *Sinonime:* alunecătură, berdă, fugitură, horhol, huruitură, ponor, ponorături, râpă, ropină, sudumitură, surupiște, urnitură. ○ Et. fr. **abysse**, lat. **abyssus**.

abrupt adj. ◆ *Povârnit, prăpăstios* (folosit uneori ca s.n. „un abrupt al coastei”): Ciocile, Roșiori-Br; Timiș-Bv; Valea Mare-Db; Poienile de sub Munte-Mm; Tarcău-Nț; Liteni-Sv. ✧ (Despre povârnișuri, prăpăstii etc.) cu pantă repede, greu accesibil; accidentat (DLRM, DEX); rupt vertical, ca peretele, prăpăstios, cu povârniș repede (Rotaru, Oprescu L). ○ Et. fr. **abrupt**, lat. **abruptus**.

abuscătură s.f. ◆ *Drum greu, prăpăstios, folosit de obicei de animale:* Ribița-Hd; *Sinonime:* cărare, culme, dealoagă, potec, priboi, pripiș, pripor. ○ Et. vb. **abusca** + suf. **-ătură**.

ac s.n. ◆ **1.** *Ridicătură mai mare decât cele din jur; culme mică și ascuțită a unei înălțimi:* Timiș-Bv; Secuieni-Nț; Sinaia-Ph; Luncavița-TI. **2.** *Vârf stâncos izolat, stâncă singuratică, pe care nu se poate urca:* Viștea de Jos-Bv. *Sinonime:* ascuțiș, bob, buburuz, chichilău, cioc, cleanț, coștilă, cucui, custură, ghergheleu, gurgui, holcă, picui, țanc, țiclă, țuclui, țugui, țuțuleu, țurțudău. ✧ Vârf ascuțit și subțire al unui munte (Rotaru, Oprescu L). ○ Et. lat. **acus**.

accident s.n. ✧ Ceea ce curmă uniformitatea; accident de teren (DA); ridicătură, adâncitură a suprafeței terenului, cută, sbârcitură, creț (Rotaru, Oprescu L). ○ Et. fr. **accident**, lat. **accidens, -ntis**.

accidentat adj. ◆ (Despre copaci, păduri) *uscat, cu crengile rupte de furtună sau arse de foc; doborâtă de furtună (pădure); (pădure) arsă pentru a face o curătură:* Avrig-Sb; Turcoaia-TI. ✧ Cutat, sbârcit, creț, cu ridicături și adâncituri (Rotaru, Oprescu L); (despre un teren, un drum etc.) care prezintă neregularități (DEX). ○ Et. cf. **accidenta**, fr. **accidenté**.

achete s.m. ◆ *Ochi de apă în câmpie:* Drăguțești-Gj; v. **ochete**. ○ Et. **ochi** + suf. **-ete**.

acioală s.f. ◆ *Loc de popas, de odihnă pentru oameni și animale:* Stănești-Gj; Măciuca-VI. *Sinonime:* v. **amiaz**. ✧ Adăpost (DA); adăpost, refugiu (Scriban D); adăpost pentru vite, șopron deschis așezat pe stâlpi și fără pereți; adăpost sărăcăcios, scuteală (CADE); adăpost, locuință, casă (DEX); adăpost (de vânt, de ploaie), fereală (Rotaru, Oprescu L); adăpost (Rădulescu-Codin *Muscel*). ○ Et. **aciolă** (derivat regresiv).

aciotor s.n. ✧ Adăpost. Loc adăpostit, ferit (Rotaru, Oprescu L); var. **aciuator**. ○ Et. **aciua** + suf. **-tor**.

aciuaș s.n. ✧ Adăpost (DA, CADE); adăpost, refugiu (DEX). ○ Et. vb. **aciua** + suf. **-aș**.

aciuat adj. ✧ Adăpostit, ferit (Rotaru, Oprescu L). ○ Et. vb. **aciua**.

acoperiș s.n. ◆ *Vârf în formă de acoperiș de casă sau ca pălăria unei ciuperci*: Criș-Hd; Rusănești-Ot; Turcoaia-Tl. *Sinonime*: căciulă, căiță, căpățână, cușmă, creastă. ○ Et. vb. **acoperi** + suf. **-iș**.

acratu s.n. ◆ *Margine (de pădure)*: Izvoarele-Tl. ○ Et. tc. **acrat** „giulgiu”.

acră s.f. ◆ *Fâșie de pământ în lungul unei ape*: Izvoarele-Tl. *Sinonime*: dungă, grind, mal, margine, ramă, țarm. ○ Et. fr. **acre**.

acupăț s.n. ◆ *Fâșie îngustă de teren arabil*: Zlatița-Cs. *Sinonime*: bârneț, brazdă, brăcinar, chingă, ciric, cleată, clin, curea, curelușă, delniță, falcie, fântă, fâșie, fâștoc, funie, jirebie, joardă, lanță, limbă, parcea, parcelă, postață, sfoară, șuviță, tarla.

adăuz s.n. ✧ *Apa care se dă ca supliment peste stăvilar pentru a se asigura mersul plutelor la vale (GL REG)*. ○ Et. v. **adăuga**.

adăpăstoare s.f. ◆ *Adăpost pentru vite sau pentru fân*: Ciorogârla-II. *Sinonime*: cerdac, colnă, corlă, coșar, dam, fânărie, grajd, saia, saivan, sălaș, slon, staul, șopron, șopru, țarc. ○ Et. vb. **adăposti** + suf. **-tor**.

adăpătoare s.f. ◆ **1.** *Izvor amenajat pentru băut apă sau pentru adăpatul vitelor*: Bucium-Poieni-Ab; Burlești, Gruii-Bt; Hărman-Bv; Pârscov-Bz; Răzvad-Db; Plenița-Dj; Runcu-Gj; Gârla Mare-Mh; Breaza-Ph; Roșia, Tilișca-Sb; Liteni-Sv; Văleni-Vs. *Sinonime*: cișmea, ciutură, crow, fântână, jgheab. **2.** *Vad de adăpat vitele*: Huzărești, Intregalde-Ab; Bucșănești, Căpățâneni, Corbeni-Ag; Buhuși, Climești, Galbeni-Bc; Burlești, Cristești, Stăncești-Bt; Codlea, Ghimbavu, Timiș-Bv; Pârscov, Zăpodia-Bz; Ciucea, Lunca-Cj; Picioar de Munte, Străoști-Db; Drănic, Plenița-Dj; Curtișoara-Gj; Berești-Gl; Aninoasa, Beriu, Criva, Hățăgel-Hd; Bârsana-Mm; Godeanu-Mh; Bălțătești, Bicz, Grințieș, Poiana-Nț; Vulturești-Ot; Avrig, Siliște-Sb; Liteni, Pleașa, Plutonița-Sv; Piatra-Tr; Băseni, Rotărești, Vaideieni-VI; Botești-Vs. *Sinonime*: albie, budulău, buduroi, ciurgău, gropan, opritoare, uluc, vad. ✧ *Locul unde se adapă vitele (DA); jgheab sau loc în râu (Scriban D); loc unde se adapă vitele, fie la malul unei ape curgătoare, fie o fântână cu jgheaburi multe (Rotaru, Oprescu L)*. ○ Et. vb. **adăpa** + suf. **-ătoare**.

adăpător s.n. ◆ v. **adăpătoare**: Durnești-Bt; Humoreni-Sv; Drăgoiasa-Vr. ✧ *adăpător* adj. (DA). ○ Et. vb. **adăpa** + suf. **-ător**.

adăpău s.n. ✧ v. **adăpătoare** (GS). ○ Et. vb. **adăpa** + suf. **-ău**.

adăpoi s.n. ◆ **1.** v. **adăpătoare 1, 2**: Mânăstirea-If; Traian-Tl; Drăcșani-Tr. **2.** *Loc de odihnă al vitelor*: Traian-Tr. *Sinonime*: adăpost, alaș, amiezătoare, arcaci, areapă, ceair, hodină, meriză, meriziș, meriziște, merizuș, nerez, ocol, odihnitoare, padoc, planiște, staniște, stanină, storiște, suhat, toriște, umbriște, zăcărie, zăcătoare, zăcătură. ○ Et. vb. **adăpa** + suf. **-oi**.

adăpost s.n. ◆ **1.** *Adâncitură, groapă mică în pământ*: Gurba-Ar. *Sinonime*: groapă, gropiște, gropan, dolină, dolie, cotrofan, corcoavă. **2.** *Găuri în stânci în care se pot adăposti omul și animalele*: Măgura, Sâmpetru-Bv; Ciocârlia-Cț; Bratovoiești-Dj; Sultana-If; Piatra-Olt-Ot; Breaza, Valea Târsei-Ph; Apoldu-Sb; Golești-Vr. *Sinonime*: colibitură. **3.** *Loc de popas, de odihnă al vitelor*: Cioroiași-Dj; Ceacu-II; Bolintinu din Vale-If; Stulpicani-Sv. *Sinonime*: v. **amiaz**. **4.** *Locul unde ierneză vitele*: Nucșoara-Ag; Dunăreni-Dj; Stejaru-Tl. *Sinonime*: căprăreață, căsoaie, câșlă, câșlărie, conac, coșar, grajd, iernatic, ocol, saivan, sălaș, șopron, șurar, zămnic. **5.** *Adăpost făcut de oameni la locul de muncă*: Valea Mare-Ot; Coconi-If; Arsură-Vs. *Sinonime*: arman, bordei, cabană, colnă, conac, covercă, culă, frunzar, palancă, pătuiag, prepeleac, saivan, șopron. **6.** *Locul unde peștii depun icrele și se face bătaia peștelui*: Sfântu Gheorghe-Tl. *Sinonime*: bătești, boiște, zboiște. **7.** *Loc de pândă pentru vânat*: Slănic-Bc; Unirea-Br; Sâmpetru-Bv; Burjuc-Hd; Rusănești, Valea Mare-Ot; Greci-Tl; Vânători-Tr; Mihălceni-Vr. *Sinonime*: ascunziș, capcană, pândiște, prihodiște, prințătoare,

țiitoare. ✧ cf. **adăpost** (DA, DLRLC, DLRM, DEX, Scriban *D*); colibă în baltă (Antipa *Pescăria*). ○ Et. lat. **ad appos(i)tum** sau **ad depos(i)tum**.

adăușag s.n. ✧ Prisosul de apă al unui râu când vine mare (Rotaru, Oprescu *L*).

○ Et. vb. **adăuga** + suf. **-șag**.

adâncea s.f. ◆ *Partea cea mai de jos a văii de-a lungul unei ape*: Însurăței-Br. *Sinonime*: fâgaș, fir, fund, matcă, moldă, viroagă. ■ Top. **Adâncea** s.c. Gura Ocniței-Db; înregistrat în DTRO I de 8 ori. ○ Et. adj. **adânc**.

adâncat adj. ✧ Adânc (DEX); adâncit (DA); pl. **-ate** s.n. adâncime; adâncitură (CADE). ■ Frecvent în toponimie sub forma **Adâncata**, **Adâncatu** (Iordan *Toponimia*, DTRO I); atestat în ȚR din 1532 (DRH III, nr. 124) și în M (Adâncate) din 1588. ○ Et. vb. **adâncă**, part. **adâncat**.

adâncătură s.f. ◆ **1.** *Loc adânc în albia unei ape*: Negrești-Cț; Pescari-Cs. *Sinonime*: anafor, bolboacă, bolbotiș, dălbînă, dălboacă, dornă, godovan, știoalnă, tamină. **2.** *Vale adâncă sub o coastă, râpă*: Negreni-Ot. *Sinonime*: afundătură, groapă, lăsătură. ✧ Loc adâncit, partea adâncă a unei suprafețe (DA); scobitură (CADE); loc coborât în jos fără ca să fie o vale (Porucic *L*). ■ Top. **Adâncătură**, *baltă* c. Piscu Vechi-Dj (v. DTRO I). ○ Et. **adânc** + suf. **-ătură**.

adânceală s.f. ◆ *Partea cea mai joasă a unei văi de-a lungul unei ape*: Oltina-Cț. *Sinonime*: v. **adâncea**. ○ Et. vb. **adânci** + suf. **-eală**.

adâncitură s.f. ◆ **1.** *Scobitură în pământ, loc accidentat, vale adâncă cu coaste rezezi*: Codlea-Bv; Bratovoiești-Dj. *Sinonime*: găvan, hârtop, hârtoapă, hop, hopină, vârtop. **2.** *Căldare între stânci înalte, mari*: Măciuca, Olănești-Vl. *Sinonime*: bortă, căldare, călțun, concenie, cotlon, gaură, groapă, scobitură, virog. **3.** *Vale adâncă, prăpăstioasă, îngustă, fără apă*: Gârda de Sus-Ab; Sândulești-Cj; Frasin-Sv. *Sinonime*: ban, beucă, cheie, coborâș, deroaie, hău, hoagă, hulă, ogaș, ponor, ropină. **4.** *Fundul unei văi adânci*: Codlea-Bv. *Sinonime*: așezătură, căldare, dălbînă, fund, fundac, hău, ududoii, văgăună. **5.** *Loc mai adâncit format prin căderea apei*: Întregalde-Ab; Poienari-Ag; Jirlău-Br; Frunzaru-Ot. *Sinonime*: beucă, bolboacă, colcot, mâncătură, știoalnă, vir, vârtop. **6.** *Crovuri mari și adânci cu apă (în munte)*: Poienari-Ag. *Sinonime*: tău, tăulină. **7.** *Loc de scaldă cu apă adâncă*: Poienari-Ag; Orbeasca de Sus-Tr. *Sinonime*: bent, cot, cotină, cotovanița, crivă, topliță, vârcan. **8.** *Drum mai adâncit*: Slănic-Bc. *Sinonime*: cepași, cursură, dără, hogaș, șar, șleau. ✧ cf. **adâncătură** (DA, CADE). Depresiune mică, relativ adâncă, neregulată; orice scobitură naturală în teren (Porucic *L*). ○ Et. vb. **adânci** + suf. **-itură**.

adolie s.f. ✧ O parte de deal care ferește de bătaia vântului (Coman *Glosar*). ○ Et. **a** (< lat. **ad**) + **dolie**.

aducătură s.f. ◆ *Loc de adunătură a materialului adus de un râu, de apele pâraielor*: Zlatița-Cs. *Sinonime*: v. **agestru**. ○ Et. vb. **aduce** + suf. **-ătură**.

adunătură s.f. ◆ **1.** *Groapă făcută pentru strâns apa*: Sândulești-Cj; Curtișoara-Ot. *Sinonime*: bălc, băltău, băltan, budană, budui, crov, derea, găvan, gâldan, gâldău, godovan, gropan. **2.** *Zonă aluvionară cu solul format din pietriș, nisip, argilă*: Gurba-Ar; Pecinișca-Cs; Gornovița-Mh; Bârsana-Mm; Frumosu, Hangu, Stejaru-Nț. *Sinonime*: bahnă, băltăriș, mâlitură, nisipiște, prund, prundar, smolniță, viitură. ○ Et. vb. **aduna** + suf. **-ătură**.

adurmiș s.n. ✧ Pădure de fag și brad (ST MAT ONOM, Bistrița-Năsăud, Sebiș); top. pe Valea Superioară a Șieului. ○ Et. vb. **adurmi** < **adormi** + suf. **-iș**.

adusătură s.f. ◆ *Grămadă de nisip, pietriș formată de inundații*: Ciuchici-Cs. *Sinonime*: v. **agestru**. ○ Et. **adus** (part. lui **aduce**) + suf. **-ătură**.

afație s.f. ◆ *Loc pentru pășunatul timpuriu, unde soarele dă mai repede și nu ține mult zăpada*: Burjuc-Hd. *Sinonime*: văratic. ○ Et. **a** + **față** + suf. **-ie**.

afârlac s.n. ◆ *Lac pe un bot de deal*: Islaz-Tr. *Sinonime*: bătău, gâldău, lac, lăcășteu, tău, zvârlog. ○ Et. probabil **sfârlac** < **sfârlă** „bot”, „rât”, folosit metaforic.

afinar s.m. ◆ *Loc unde cresc afini*: Costești, Tănăsești-VI. ✧ **afinar** = afin, în înțeles de „tufă de afini” (DA); teren unde cresc afini; afiniște (Teaha CN) ■ Top. **Afinaru**, *crac de munte* c. Schela, c. Stănești-Gj (cf. DTRO I). ○ Et. **afin** + suf. **-ar**.

afineag s.n. ✧ *Loc acoperit cu afini, afiniș*: Cojoci, Coverca-Vatra Dornei (GL REG). ○ Et. **afin** + suf. **-eag**.

afinet s.n. ◆ *Loc cu afini*: Șișești-Mh; Ciuperceni-Gj; Costești, Pietrari-VI. ✧ Afiniș. Colectivul lui **afin**. ■ Top. **Afinet(u)** (v. DTRO I). ○ Et. **afin** + suf. **-et**.

afiniș s.n. ◆ v. **afinet**. ✧ Colectivul lui **afin** (derivate cu suf. **-iș**) (DA). ○ Et. **afin** + suf. **-iș**.

afiniște s.f. ◆ *Loc pe care cresc afini*: Crasna, Săcelu-Gj; Șovarna-Mh. ○ Et. **afin** + suf. **-iște**.

afund s.n. ✧ Adânc, adâncime (DA, CADE, DEX). ○ Et. **a** + **fund**.

afundătoare s.f. ✧ *Loc adânc (în care te afunzi), bulboacă* (Scriban D). ○ Et. vb. **afunda** + suf. **-ătoare**.

afundătură s.f. ✧ Adâncătură, depresiune (Scriban D); înfundătură, loc înfundat (CADE); adâncime (DEX). ○ Et. vb. **afunda** + suf. **-ătură**.

afundiș s.n. ✧ Adâncime (DA, CADE, DEX); partea aflătoare în adâncul codrului, ori stepei, ori ogoarelor, câmpii, mării (Porucic L). ○ Et. **afund** + suf. **-iș**.

afunziș s.n. ◆ *Drum adâncit, urma lăsată de care printr-un loc mai moale*: Ucea de Sus-Bv. *Sinonime*: bătăture, cărare, cepași, dără, fâgaș, hățau, hulă, șar, șleau, urmă. ○ Et. **afund** + suf. **-iș**.

agârnă s.f. ◆ *Ridicătură mai mare de pământ, de formă neregulată, în regiuni de șes sau de luncă*: Teliu-Bv. *Sinonime*: gorgan, momâie, movilă, nămete, popină. ○ Et. sb. **grana**.

ageac s.n. ◆ v. **ageag**: Certeze-Sm. ○ Et. v. **ageag**.

ageag s.n. ◆ **1.** *Loc sterp, unde nu crește nimic*: Tur-Sm; Broșteni-Sv. *Sinonime*: arsură, arsuriște, arșiște, fulgeriș, ghereniș, paragină, pârlitură, spulberiş, sterpiș, sterpiniș, vârloagă. **2.** *Loc cu humă (argilă), humărie, loc cu pământ greu*: Luna-Cj; Leordina, Petrova, Sarasău-Mm; Certeze, Moșișeni-Sm. *Sinonime*: argilă, bâzgan, carasuluc, chișai, clisă, clisoî, gălbiniș, humărie, homoc, humăriș, humiște, lutărie, podmol, țelină, țeliniș. **3.** *Pământ umed*: Tur-Cj; Moșișeni-Sm (var. **ageac**). *Sinonime*: crivină. ✧ *agiag* „lut” (DA), *ajag* = lut (Viciu Glosar); **ageag**, **ageaguri** s.n.; pământ galben, cleios, lut, humă, argilă (MD I). ○ Et. magh. **agyag** „lut”.

agegos adj. ◆ *Loc cu pământ greu, humos, care crapă pe uscătură*: Bârsana, Petrova-Mm. ○ Et. **ageag** + suf. **-os**.

agest, **agesturi** s.n. ✧ *Loc scutit de vânt* (DA); ce aduce apa, râul când vine mare (Viciu Colinde); viitură (Viciu SG); adunătură de buruene mari ori vreascuri sau lemne uscate (Porucic L); loc ferit de vânturi; adunătură de vreascuri sau lemne uscate, pietre, nămol (Rotaru, Oprescu L); grămadă de vreascuri, frunze, lemne etc., aduse de apă și acoperite cu mâl, care se depun pe malul apelor sau pe solurile inundate (MD I). ■ Top. **Agest**, *pădure și deal* s. Cârstănești c. Oteșani-VI (v. DTRO I), **Agest** M 1588. ○ Et. lat. **aggestum** „întăritură, fortificație”.

agestru s.n. ◆ *Loc de adunătură a materialului adus de un râu, de apele pâraielor; grămadă de nisip sau pietriș formată de obicei la cotitura unei ape*: Farcașa-Nț; Cajvana, Mănăstirea Humorului, Poiana Micului, Vicovul de Sus-Sv. *Sinonime*: aducătură, adusătură, balast, bolovăniș, borătură, grind, grinduș, iezitură, lomuri, mâliște, nasadă, plavie, potmol, vărsătură, viitură. ✧ **agestru** – o ridicătură de pământ amestecat cu fel de fel de lemne și

pietri ... tot ce aduce vara o apă repede și așază într-un loc la cotitura unui râu (Marian *O I* 55 v. DA); **ajestru** – o grămadă de lemne, surcele, butuci, vreascuri, glod etc. aduse de ape, când li se umflă matca și grămadite la un loc (Gorovei, *Munții Sucevei*, Șez., vol. II, 1893; v. și DA); **agestru** – málul adus de un râu: orice părauț, care, din cauză de ploaie sau topire de zăpadă, crește și aduce nămol și alte lucruri (Mândrescu LP; DA); aluviuni, îngrămădire de bușteni, vreascuri, pietre etc., la coturile apei (GL REG); *variante*: argestru (Buhalnița-Nț). ○ Et. lat. **aggestum** cu un *r* intercalat după modelul *fereastă* – *fereastră*.

agriș s.n. ✧ Locuri de arat. Ogoare. Țarini. Agru (Rotaru, Oprescu *L*). ○ Et. **agru** + suf. **-iș**.

ágru s.n. ✧ Țarină, ogor, arătură, holdă, câmp; ținut (DA); câmp (Vîrcol *VI*); ogor (Coteanu *Elemente*). ○ Et. lat. **ager**, **agrum**.

agur s.n. ✧ Agru. Pământ; proprietate (Molin GB); pământ; bucate (Vîrcol *M*); agur, agru (Ponoare-Mh); recoltă (FOM, I, 399).

aguridar v. **agurizar**. ○ Et. **aguridă** + suf. **-ar**.

agurizar s.n. ◆ *Viță-de-vie sălbatică*: Ciorari, Stoina-Gj; Stoilești-VI. ✧ Viță sălbatecă (DA, Ciaușanu *Glosar*). ○ Et. **agurizi** (pl. de la **aguridă**) + suf. **-ar**.

ajac s.n. ◆ v. **ageag**: Derna-Bh.

ajag s.n. ◆ **1.** v. **ageag**: Crăciunești, Poienile de Sub Munte-Mm. **2.** *Bolovani de pământ tari ca piatra*: Săcele-Bv. ✧ Lut: Huiedin (Viciu *Glosar*); pământ (lutos) cu care se lipesc vetrele: Cluj-Turda-Ciurila-Sălicea (LEX REG II); pământ argilos, greu de lucrat: Cluj-Turda-Savadisla-Stolna (LEX REG II); argilă galbenă, deschisă (Rotaru, Oprescu *L*). ○ Et. v. **ageag**.

ajestru s.n. ◆ v. **agestru**: Dămuc-Nț; Argel-Sv. ○ Et. v. **agestru**.

alaciu s.n. ✧ Pământ alburiu (Porucic *L*; Rotaru, Oprescu *L*).

alan s.n. ◆ *Loc mic fără copaci*: Oltina-Cț. *Sinonime*: goliș, golitură, luminiș, padină, poieniș, prelucă, răret, rât. ○ Et. tc. **alán** „luminiș, poiană în pădure”.

alangă v. **halângă**.

alaș s.n. ◆ **1.** *Poiană, pășune la marginea unei ape (unde se odihnesc animalele), locul de odihnă al vitelor*: Codlea, Șercaia-Bv. *Sinonime*: v. **amiaz**. **2.** *Loc cu iarbă grasă pentru pășunat vitele*: Bărcuț, Cincu-Bv. *Sinonime*: bărc, braniște, bugeac, ceair, imaș, laz, luncă, luminiș, otavă, pajiște, prelucă, staniște, suhat. ○ Et. magh. **állás**.

alângă v. **halângă**.

albiat adj. ◆ *Partea mai ridicată a unei bucăți de teren arabil când arătura a început de la margine*: Teslui-Dj. ✧ Scobit (ca o albie), adâncit, scovâdat (Ciaușanu *Glosar*). ○ Et. **albie** + suf. **-at**.

albie s.f. ◆ **1.** *Matca unui râu; adâncitură între două dealuri* (notat în multe puncte din jud. Ab, Ag, Ar, Bc, Bh, Bot, Br, Bv, Bz, Cj, Cs, Cț, Cv, Db, Dj, Gj, Gl, If, Il, Is, Mh, Mm, Nț, Ot, Ph, Sb, Sv, Tl, Tm, Tr, Vl, Vr, Vs). *Sinonime*: v. albier. **2.** *Fundul unei văi adânci*: Lerești, Valea Mare-Pravăț-Ag; Comarnic-Ph; Branet-Ot. *Sinonime*: căldare, dălbina, dălboacă, fir, fund, fundac, fundătură, fundoaie, hău, hobaie. ✧ Matca unui râu, adâncitura între două dealuri, văgăună (DA, Scriban *D*); partea cea mai joasă a unei văi; vâna principală a curentului râului sau pârâului (Porucic *L*); înfundătură, văgăună între două dealuri; fundul văii sau al unui curs de apă (Rotaru, Oprescu *L*); locul unde apa e adâncă și iute (v. *hoț, șfor, șipot, șnur, șivoi, șar, matcă, talant, vir*) (GL REG). ■ Top. Înregistrat în Oltenia de 11 ori (v. DTRO I); **Albie** M 1529, 1591. ○ Et. lat. **alveus** < ***alvia**.

albier s.n. ◆ *Matca unui râu, adâncitură între două dealuri*: Poiana Mărului-Br. *Sinonime*: albie, albiș, carliță, copaie, covată, matcă, moldă, pat, postavă, scoacă, scobitură, troacă. ○ Et. **albie** + suf. **-er** (< **ariu**).